

47. ASEAN ZİRVESİ'NDEN ÖNE ÇIKANLAR

Seyda Nur OSMANLI

Misafir Araştırmacı

Analiz No : 2025 / 48

11.11.2025

Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) 47. Zirvesi, 26-28 Ekim tarihlerinde Kapsayıcılık ve Sürdürülebilirlik temasıyla dönem başkanı Malezyanın başkenti Kuala Lumpurda düzenlenmiştir. Zirvenin açılış töreninde, Doğu Timorun ASEANa tam üye olduğu duyurulmuştur. 2001 yılında bağımsızlığını kazanan Doğu Timor, 2011 yılında ASEANa üyelik için başvurmuş ve 2022 yılında gözlemci üye statüsünü kazanmıştır. Ülkenin ASEANa üyeliği tartışmasının kökeni ise Endonezyada ayrılmasına dayanmaktadır. Asyanın en genç ülkesi olan Doğu Timorun en önemli sorunu yoksulluktur. Son dönemde ABD desteğinin azalması ve yeni gümrük vergilerinin uygulanması ülkenin yeni ticari anlaşmalar arayışını kuvvetlendirmiştir. Son yıllarda ülkede Çin yatırımlarının arttığı gözlemlenmektedir. ASEANa üyeliği Myanmar ve Singapur tarafından sorgulanan Doğu Timor, 47. ASEAN zirvesinde birliğin 11. üyesi haline gelmiştir. ASEAN üyeliği sayesinde Doğu Timorun bölge ülkeleri ile ekonomik entegrasyonunu ilerleteceği söylenebilir.[1]

ASEAN Kuala Lumpur zirvesine ASEAN üye ülkeleri liderlerinin yanı sıra, ABD Başkanı Trump, Çin Başbakanı Li, Japonyanın yeni Başbakanı Takaichi katılmıştır. Böylece Başbakan Takaichi ilk yurtdışı ziyaretini Malezyaya gerçekleştirmiştir. Hindistan Başbakanı Modi ise zirveye çevrimiçi katılmıştır. BRICS üyeleri Brezilya ve Güney Afrika liderleri Güneydoğu Asya turları kapsamında ASEAN Zirvesine katılarak Brezilya ve Güney Afrikanın, ASEAN ülkeleri ile yatırım ve ticareti ilerletmek istediklerini belirtmişlerdir.[2] Böylece ASEAN zirvesinin Güney-Güney iş birliği hakkında önemli fırsatlar sunduğunu söylemek mümkündür.

Zirvedeki en önemli gelişmelerden birisi, Tayland ve Kamboçya arasında Kuala Lumpur Barış Anlaşmasının imzalanmasıdır. Anlaşma, Tayland Başbakanı ve Kamboçya Başbakanının yanı sıra Malezya Başbakanı ve ABD Başkanının katılımı ile gerçekleşen törende imzalanmıştır. 24 Temmuzda iki ülke arasında başlayan çatışma, ABD Başkanının desteğiyle Malezyanın arabuluculuğunda çözülmüştür. Tayland ve Kamboçya arasında yaşanan çatışmanın kökeninin sınır anlaşmazlığına dayandığını ve çatışma çözümünün

oldukça hassas ve kırılgan olduğunu belirtmek gerekmektedir. Ancak barış anlaşması ile, ASEAN zirvesinde sorunun çözümü için önemli bir adım atıldığı söylenebilir. Böylece ASEAN, bölgesel anlaşmazlıkların ele alındığı ve çözüm için somut adımların atıldığı bir platform da olmuştur.

ABD Başkanı Trump 2017den beri ilk kez ASEAN zirvesine katılmış ve zirvede çeşitli ikili görüşmeler gerçekleştirmiştir. ABD Başkanı Trump ve Malezya Başbakanı İbrahimin katılımıyla ABD-Malezya arasında karşılıklı ticaret anlaşması imzalanmış aynı zamanda iki ülke arasındaki ilişkiler, stratejik ortaklık seviyesine yükseltilmiştir. İki ülke arasında imzalanan anlaşmada, kritik mineraller konusu gündeme gelmiştir.

31 Ekim tarihinde ise ASEAN Savunma Bakanları toplantısı gerçekleşmiştir. ABD; Hindistan ve Malezya ile çeşitli savunma iş birliği anlaşmaları imzalamıştır.[3] Ayrıca Çin ve ABD arasında ordular arası iletişim kanalı kurulması kararlaştırılmıştır.[4]

ASEAN ve Türkiye

Türkiye, ASEAN Dostluk ve İş birliği Anlaşmasına taraf olmuştur. 2017 yılında ASEAN Sektörel Diyalog Ortağı olmuştur. 2019 yılında başlatılan Yeniden Asya Girişiminin de etkisiyle 2024 yılında ASEAN ile ilişkiler ilerletilmek istenmiş ve Diyalog Ortağı başvurusunda bulunulmuştur. Temmuz 2025 tarihinde dönem başkanı Malezyada 7. Türkiye-ASEAN Sektörel Diyalog Ortaklığı Üçlü Toplantısı düzenlenmiş ve toplantıda Türkiyenin ASEAN ile ilişkilerinin derinleştirilmesinin hedeflendiği Dışişleri Bakanı tarafından ifade edilmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğanın Şubat 2025 tarihinde gerçekleştirdiği Asya turunda ise, bölge ülkeleri ile ekonomik ve ticari ilişkilerin derinleştirilmesinin istendiği belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye başta Endonezya, Malezya ve Filipinler olmak üzere, bölge ülkeleri ile özellikle savunma sanayii alanında çeşitli anlaşmalarla ticari ilişkilerini ilerletmektedir. Bu gelişmeler yakın dönemde Türkiyenin ekonomik ve bölgesel açıdan önemli bir platform haline gelen ASEANa olan ilgisini ve üye ülkelerle ilişkileri üst seviyeye çıkarmayı arzu ettiğini göstermektedir.[5]

47. ASEAN Zirvesi ve Çin

Çin Devlet Başkanı Xinin katılmadığı zirvede Çin, Başbakan Li ile temsil edilmiştir. 2021deki ASEAN zirvesine çevrimiçi katılımı dışında Başkan Xi ASEAN zirvelerine katılım göstermemiştir.[6] 47. ASEAN zirvesinde Çin-ASEAN Serbest Ticaret Bölgesi (ACFTA) 3.0 protokolü imzalanmıştır.[7] Çin-ASEAN arasında serbest ticareti kolaylaştırmayı amaçlayan ve 2002 yılında çerçeve antlaşması imzalanan ACFTAnın üçüncü güncellemesi için müzakereler ise 2022 yılında başlamıştı. Çin ve ASEAN ülkeleri arasında savunma alanında ise, ilki 2018 yılında gerçekleşen Çin-ASEAN ortak deniz tatbikatının ikincisinin 2027 yılında gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.[8] Ayrıca Çinin yanı sıra Japonya ve Güney Koreanin de katılımıyla ASEAN+3 platformu zirvesi gerçekleşmiştir.[9] ASEAN zirvesi, ABD ve Çin heyetlerinin görüşmesine sahne olmuştur. Böylece ABD-Çin ticaret anlaşmalarının ön görüşmesi tamamlanarak çerçeve anlaşmada mutabakata varıldığı bildirilmiştir.

Malezyanın ASEAN Dönem Başkanlığı

2025 yılında ASEAN dönem başkanlığını yürüten Malezyanın, Başbakan Enver İbrahim başkanlığında ASEAN açısından önemli roller üstlendiğini söylemek mümkündür. İlk olarak Tayland ve Kamboçya arasında yaşanan çatışmalarda Malezyanın üstlendiği arabuluculuk rolü, Malezya dış politikası açısından bölgesel rolünü artıran önemli bir girişimi simgelemektedir. Barış anlaşmasının 47. ASEAN zirvesinde imzalanması ise Güneydoğu Asya bölgesinde ASEANın rolünü kuvvetlendirmiştir. Anlaşmanın Trumpın katılımı ile imzalanması ise diplomatik açıdan dengeli bir tutum izlendiğini göstermektedir. Ayrıca Gazze Savaşı ve İsrail-Hamas ateşkesi, Sudan ve Myanmar sorunu gibi konuların Malezya tarafından ASEAN zirvesinde gündeme getirilmesi, önemli küresel meselelerin ele alınmasını sağlamıştır. ASEAN gibi bölgesel iş birliğini arttırmayı amaçlayan platformlarda bölgesel sorun ve çatışmaların çözümünde diyalog, istişare ve arabuluculuk rollerinin öne çıkarıldığı bir diyalog mekanizması haline gelmesi söz konusu platformların başarısını arttırmaktadır. Mevcut örnekte ASEAN yalnızca diyalog platformu olmakla kalmayıp aynı zamanda çatışma çözümlerini kolaylaştıran bir rol üstlenmekte ve Güney-Güney iş birliği modelini kuvvetlendirmektedir. Birçok ülkenin hak iddiaları nedeniyle anlaşmazlıkların bulunduğu Güney Çin Denizi için ASEANın davranış kuralları oluşturma çabası da bu bağlamda değerlendirilmelidir. Son olarak ASEAN Savunma Bakanları toplantısında imzalanan anlaşmalar sonucunda bir yıl içinde en çok anlaşma imzalanan yıl olması da savunma alanında çeşitli adımların atıldığını göstermektedir. 47. ASEAN Zirvesi sırasında Malezya Başbakanı İbrahimin Hepimiz, bu bölgenin süper güçlerin rekabet alanı olmaması gerektiği konusunda hemfikiriz sözleri, Güneydoğu Asyanın süper güç rekabetinde bir taraf olmamak istediğini ve bölgesel güvenliğin önemini vurgulamaktadır.[10] Bu hususlar, ASEANın Malezya başkanlığındaki ilerlemelerini göstermektedir. Malezya, 2026 yılı için dönem başkanlığını Filipinlere devretmiştir.

Sonuç olarak 47. ASEAN zirvesi, Doğu Timorun tam üyeliği ve Tayland-Kamboçya barış anlaşmasının imzalanması ile neticelenmiştir. Çin ve ASEAN ülkeleri arasındaki ticari ve savunma ilişkilerinin ilerlemesine sahne olmuştur. ABD Başkanı Trumpın katılımı ile Malezya başta olmak üzere birçok ülke ile ticari konularda görüşmeler gerçekleşmiş, Çin-ABD heyeti arasında ticaret görüşmesi gerçekleştirmiştir. Bölgesel iş birliği amacıyla kurulan ASEAN, günümüzde ekonomi, ticaret ve savunma konularının ele alındığı Güney-Güney iş birliğinin önemli bir platformu olarak öne çıkmaktadır.

**Görsel: Association of Southeast Asian Nations*

[1] Nuno Canas Mendes, "Timor-Leste: A Test Case for the ASEAN Way", *The Diplomat,* 21 Ekim 2025 https://thediplomat.com/2025/10/timor-leste-a-test-case-for-the-asean-way/ ;

"Dream Realised: East Timor Becomes ASEANs 11th Member", *Al Jazeera,* 26 Ekim 2025, https://www.aljazeera.com/news/2025/10/26/dream-realised-east-timor-becomes-aseans-11th-member ; Damla Delialioğlu, Dilara Karataş, İbrahim Hamdi Hacıcaferoğlu, "47. ASEAN Zirvesi Malezya'nın Ev Sahipliğinde Başladı", *Anadolu Ajansı,* 26 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/47-asean-zirvesi-malezyanin-ev-sahipliginde-basladi/3726862

[2] Freddie Hiney, "South African President Outlines Strategic Push To Expand Trade And Investment With ASEAN Nations", *Forbes Africa,* 9 Kasım 2025, https://www.forbesafrica.com/current-affairs/2025/11/07/south-african-president-outlines-strategic-push-to-expand-trade-and-investment-with-asean-nations ; Saadet Gökçe, "Brazilian President Visits Malaysia to Explore Cooperation Avenues, Attend ASEAN Summit", *Anadolu Agency,* 25 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/brazilian-president-visits-malaysia-to-explore-cooperation-avenues-attend-asean-summit/3726250

[3] Islamuddin Sajid, Riyaz ul Khaliq, "India, US Sign 10-Year Defense Framework", *Anadolu Agency*, 31 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/en/americas/india-us-sign-10-year-defense-framework/3731453

[4] "ABD ve Çin Anlaşmaya Vardı: Ordular Arası İletişim Kanalları Kurulacak", *CNN Türk*, 2 Kasım 2025, https://www.cnnturk.com/dunya/abd-ve-cin-anlasmaya-vardi-ordular-arasi-iletisim-kanallari-kurulacak-2354969

[5] "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Asya Turu Dönüşü Önemli Mesajlar: Bizlere Bütün İltifatlar Osmanlı'nın Mirası Üzerinden Geliyor", *Yeni Şafak,* 14 Şubat 2025, https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-asya-turu-donusu-onemli-mesajlar-bizlere-butun-iltifatlar-osmanlinin-mirasi-uzerinden-geliyor-4676982 ; Türkiye, ASEAN da Diyalog Ortağı Oluyor: Cumhurbaşkanı Erdoğan Talebini Malezya Başbakanı İbrahime İletti, *SDE*, 25 Temmuz 2025, https://www.sde.org.tr/haber/turkiye-asean-da-diyalog-ortagi-oluyor-cumhurbaskani-erdogan-talebini-malezya-basbakani-ibrahim-e-iletti-haberi-59473

[6] Laurie Chen, Rozanna Latiff, "China's Xi Likely to Skip October ASEAN Leaders Summit, Sources Say", *Reuters, 22 Ağustos 2025,* https://www.reuters.com/world/china/chinas-xi-likely-skip-october-asean-leaders-summit-sources-say-2025-08-22/

[7] Emre Aytekin, "Çin ve ASEAN Ülkeleri, Serbest Ticaret Anlaşmasını Güncelleyen Protokolü İmzaladı", *Anadolu Ajansı*, 28 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/cin-ve-asean-ulkeleri-serbest-ticaret-anlasmasini-guncelleyen-protokolu-imzaladi/3728454

[8] Saadet Gökçe, "China to Hold Maritime Drill with Southeast Asian Nations", *Anadolu Agency,* 31 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/china-to-hold-maritime-drill-with-southeast-asian-nations/3732285

[9] Riyaz ul Khaliq, "Southeast Asia Most Peaceful Region, Says Malaysian Premier as ASEAN Summit Closes", *Anadolu Agency*, 28 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/southeast-asia-most-peaceful-region-says-malaysian-premier-as-asean-summit-closes/3728705

[10] ul Khaliq, "Southeast Asia Most Peaceful Region, Says Malaysian Premier as ASEAN Summit Closes".

Yazar Hakkında :

Seyda Nur OSMANLI, 2015 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2021 yılında, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında "Kuşak ve Yol Girişimi: Cibuti ve Pakistan Örnekleri" başlıklı teziyle Yüksek Lisans derecesini almıştır. Osmanlı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Doktora Adayıdır. Çin dış politikası, Çin-ABD ilişkileri, Türkiye-Çin ilişkileri hakkında çalışmalarını sürdürmektedir. Osmanlı, AVİM Uygulamalı Eğitim Programı Koordinatörüdür. Ayrıca, AVİM Günlük Bülten'in Asya-Pasifik bölümünü hazırlamaktadır. Ekim 2024'den bu yana AVİM'de Misafir Araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Osmanlı, Mayıs 2026-Temmuz 2026 tarihleri arasında Erasmus+ Staj Bursu kazanarak, Bonn Üniversitesi bünyesindeki Center for Advanced Security, Strategic and Integration Studies (CASSIS) merkezinde Misafir Araştırmacı olarak staj ve araştırma faaliyeti yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: OSMANLI, Seyda Nur. 2026. "47. ASEAN ZİRVESİ'NDEN ÖNE ÇIKANLAR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 48. Kasım 11. Erişim Kasım 21, 2026. https://avim.org.tr/tr/Analiz/47-ASEAN-ZIRVESI-NDEN-ONE-CIKANLAR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır